

Романенко М.М., науковий співробітник
Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»
54020, м. Миколаїв, вул. Зашука, 25, кв. 40
e-mail: pamani@list.ru

Куценко Сергій Володимирович
Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський»
с.Софіївка, Новобузький район, Миколаївська область
e-mail: skutsenko@gmail.com

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ПРИІНГУЛЬСЬКИЙ» В СТРУКТУРІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розвиток заповідної справи є одним із актуальних та складних напрямів в умовах сучасного розвитку. В структурі земель України площа природно-заповідного фонду становить біля 5 % від площі держави. В межах областей відсоток заповідності земель знаходиться в діапазоні від 0,9 % 14,8 % - розподілений вкрай нерівномірно .

Площа природно-заповідного фонду (ПЗФ) Миколаївської області становить 54,82 тис. га, або 2,23 % від території області. До складу ПЗФ входять 126 територій та об'єктів, з них 6 – загальнодержавного значення. Вони представлені восьма категоріями, за кількістю серед яких переважають заказники, пам'ятки природи, за площею – регіональні ландшафтні парки.

В області створено чотири регіональні ландшафтні парки (РЛП): «Кінбурнська коса» (17890,2 га), «Гранітно-степове Побужжя» (7394,3 га), «Тилігульський» (8195,4 га), «Приінгульський» (3152,7 га). Їх загальна площа - 36632,6 га, що займає 66,8 % в структурі природно-заповідного фонду області.

Наймолодшим з усіх об'єктів ПЗФ області є регіональний ландшафтний парк «Приінгульський». Він створений рішенням Миколаївської обласної ради від 17 грудня 2002 р. № 6 з метою збереження в природному стані ділянки долини р. Інгул з її типовими та унікальними природними комплексами (фрагментами цілинного степу, гранітними відслоненнями, водотоками, лісовими насадженнями).

Спеціальну адміністрацію (дирекцію) РЛП створено 2007 р. За станом на сьогодні, відбувається становлення цієї установи, закладаються передумови для подальшого розвитку та формуються моделі взаємодії з місцевою громадою. Від цього залежатиме подальше функціонування заповідного об'єкту, стан збереження території. Актуальним є формування концепції функціонування РЛП «Приінгульський» з урахуванням інтересів місцевого населення. Першим етапом досліджень є визначення ролі та значення РЛП в структурі ПЗФ області.

Відповідно до схеми фізико-географічного районування РЛП «Приінгульський» розташований у Новобузько-Казанківському та Вознесенсько-Єланецькому районах Південно-Придніпровської області Дністровсько-Дніпровського середньостепового краю. В геоструктурному відношенні парк розміщений на південній околиці Інгульського блоку Українського кристалічного щита. [1]. В адміністративному відношенні парк займає територію в межах Новобузької міської та Софіївської, Кам'янської, Розанівської сільських рад Новобузького району Миколаївської області.

Всього в межах Новобузького району створено чотири об'єкти ПЗФ: РЛП «Приінгульський», гідрологічний заказник «Софіївське водосховище» (417 га), ботанічний заказник «Пелагеївський» (123,5 га), заповідне урочище «Чабанка» (457,0 га). Вони займають 4150,20 га. Ботанічний та гідрологічний заказники без зміни категорії входять до складу РЛП, тому фактична площа ПЗФ в районі становить 3609,70 га, або 2,9 % від площі району.

РЛП «Приінгульський» приурочений до р. Інгул, яка належить до середніх річок. Площа басейну річки становить 9890 км² в межах Миколаївської та Кіровоградської областей.

В межах миколаївської частини басейну р. Інгул, окрім регіонального ландшафтного парку «Приінгульський», створено 10 об'єктів природно-заповідного фонду. 4 об'єкти ПЗФ представляють цілинні степові ділянки, де зберігається низка типових для степу видів рослин та тих, що перебувають під охороною держави, це - ботанічні пам'ятки природи «Зелингорова балка» (5,0 га), «Балка Широка» (5,0 га), природний заповідний «Єланецький степ» (1675,7 га) (басейн р. Громоклія – правої притоки р. Інгул, Єланецький район) та ботанічний заказник «Пелагеївський» (правий берег р. Інгул, Новобузький район). На р. Інгул створено руслове Софіївське водосховище, що має статус гідрологічного заказника. В ботанічному заказнику «Добра криниця» (20,0 га) зберігається фрагмент цілинної ділянки степу, який порушений внаслідок створення культури сосни кримської (лівий берег р. Інгул, Баштанський район). Заповідне урочище «Мар'ївське» (388,0 га) - штучно створене лісове насадження з домінуванням широколистяних порід (лівий берег р. Інгул, Баштанський та Жовтневий райони). Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Старий парк» (1,0 га) являє собою розріджене деревно-чагарникове насадження за участі цінних порід (лівий берег р. Інгул, Жовтневий р-н). Ландшафтний заказник «Півострів Піщаний» (260,0 га) – це півострів з фрагментами степових ділянок, заболочених земель, плавневих комплексів, штучних насаджень (садів) та ін. (правий берег р. Інгул, Жовтневий р-н). В межах території басейну р. Інгул РЛП «Приінгульський», з одного боку, презентує більшість природних комплексів, що зберігаються в заповідних об'єктах басейну річки, з іншого, має характерні тільки йому природно-територіальні комплекси з виходами кристалічних порід.

В структурі земель РЛП «Приінгульський» 48,8 % займають сільськогосподарські угіддя, 19,2 % води, 14,3 % ліси та інші лісовкриті площі та ін. За угіддями переважають пасовища, що свідчить про помірне інтенсивне господарське освоєння території, що дозволило зберегти її у

відносно непорушеному стані. Чинниками, що найбільше вплинули на територію, є створення та експлуатація Софіївського гідровузла, зокрема, Софіївського руслового водосховища на р. Інгул. та розорювання прилеглих територій. В цілому РЛП «Приінгульський» є найбільшою земельною ділянкою, що збереглася в природному стані, в межах території Новобузького району.

Серед об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївської області за рядом ознак РЛП «Приінгульський» є подібним до РЛП «Гранітно-степове Побужжя». Як вважає О.Деркач, флора території РЛП «Приінгульський» має багато спільних рис із флорою «Гранітно-степового Побужжя». Однак, вона суттєво збіднена гранітними ендеміками та доповнена низкою видів, характерних для вапняків. Крім характерних степових, лучно-степових, лучних, лісових і наскельних видів тут трапляється багато прибузьких і причорноморських ендеміків, а також реліктових, рідкісних і зникаючих видів, які представляють унікальний фітогенотип [2].

Отже, РЛП «Приінгульський» є комплексним заповідним об'єктом, до його складу входять різні природно-територіальні комплекси, які більш ніде на території Новобузького району не заповідані. Наявні перспективні для заповідання території також приурочені до долини р. Інгул, за рахунок яких в подальшому можна розширити площу парку. В межах миколаївської частини басейну р. Інгул РЛП є єдиним об'єктом такої категорії, має властиві виключно йому риси за рахунок поєднання виходів кристалічних порід, вапняків.

В структурі регіональної екомережі Миколаївської області РЛП «Приінгульський» відіграє роль природного ядра регіонального значення та входить до системи Південноукраїнського широтного екокоридору загальнодержавного значення.

Важливим фактором є наявність дирекції РЛП, що сприяє як управлінню територією, так і працевлаштуванню населення, розвитку рекреаційно-туристської, екологічної освітньо-виховної діяльності в регіоні.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Деркач О.М., Патрушева Л.І., Артамонов В.А.* Інвентаризація територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розташованих у Новобузькому та Єланецькому районах Миколаївської області /Рукопис/. – Миколаїв, 2008.

2. *Деркач О., Тарашук С., Костюшин В.* Формування екологічної мережі Миколаївської області, розробка відповідної програми. /рукопис/ – Миколаїв/ ПФ ІНЕКО НЕЦ України, 2002. – 125 с.